

**แนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร
ภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต***
**THE NEW NORMAL OF MONKS NOVICE POST THE SPREAD OF COVID-19
IN PHUKET PROVINCE**

พระวินัย อติวิโร*, ไพรัตน์ ฉิมหาด, เตโช แชน้ำแก้ว

Phrawinai Ativero, Pairat Chimhad, Daycho Khaenamkhaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding author E-mail: winaibum81@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร ภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร ภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 รูป/คน เลือกแบบเจาะจง และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 รูป และใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร โดยภาพรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติตนด้านความสัมพันธ์กับสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.82) รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติตนด้านกิจวัตรประจำวันในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.77) ด้านการปฏิบัติตนด้านการขึ้นนำสังคมในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.72) ด้านการปฏิบัติตนด้านศาสนกิจในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.63) และด้านการปฏิบัติตนด้านการศึกษาเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.55) 2) แนวทางการปฏิบัติตนของพระภิกษุสามเณร มีแนวทางดังนี้ ปฏิบัติตามมาตรการกระทรวงสาธารณสุข ใช้เทคโนโลยีสำหรับการสื่อสาร การศึกษาเรียนรู้ ความสัมพันธ์ และเพื่อขึ้นนำสังคม ข้อเสนอแนะ เจ้าอาวาสต้องกำหนดในการวางแผนปฏิบัติที่ชัดเจนแก่พระภิกษุสามเณรโรงเรียนพระปริยัติธรรมควรจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ให้กับบุคลากรทางการศึกษา และวัดควรมีอุปกรณ์คัดกรองผู้เข้ามามีกิจกรรมในวัดเพื่อป้องกันโรคโควิด-19 ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข หรือตามมาตรการ DMHTT

คำสำคัญ: โรคโควิด-19, ชีวิตวิถีใหม่, ชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร

Abstract

This research has two objectives: 1) to study the new normal of monks and novices after the spread of COVID-19 in Phuket and 2) to study the new normal of monks and novices after the spread of COVID-19 in Phuket. The researcher uses a research model that is a mixed method

* Received March 10, 2023; Revised April 19, 2023; Accepted May 10, 2023

research. Qualitative research Using in-depth interviews from 24 key informants, and A quantitative research by distributing a questionnaire a sample of 225 people. Descriptive statistics were used: frequency, percentage, mean and standard deviation. The results found that New normal for monks and novices after the situation spread of COVID-19 In Phuket, the all 5 parts has a high average level ($\bar{x}$ = 3.70). When considering each aspect in order of average from descending, it was found that they were at a high level in all aspects. They can be sorted as follows: Behavior in relation to society ($\bar{x}$ = 3.82) Behavior in daily activities ($\bar{x}$ = 3.77) Behavioral aspect of social leadership ($\bar{x}$ = 3.72), the religious behavior aspect ($\bar{x}$ = 3.63), and the education aspect ($\bar{x}$ = 3.55). The new normal of monks and novices after the situation spread of COVID-19 In Phuket, it was found that the behavior of monks and novices in the 4 aspects should behave as follows: 1) comply with the Ministry of Public Health's DMHTT measures, 2) use technology in communication and learning, 3) use technology in relationships. with society and 4) use technology to educate and to guide society. Suggestions: The abbot must establish clear guidelines for monks and novices. Phra pariyattidhamma School should provide equipment and technology to support online teaching and learning for educational personnel. And the temple should have a screening device for people who participate in temple activities to prevent COVID-19. according to the policy of the Ministry of Public Health or according to DMHTT measures

Keyword: Covid-19, New normal, New normal of monks and novice

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 เป็นไวรัสอุบัติใหม่ที่พบว่าการระบาดตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 โดยพบครั้งแรกที่มณฑลหูเป่ย์ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่วไป ในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 และปัจจุบัน ในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2564 มีผู้ติดเชื้อยืนยันแล้วมากกว่า 249,886,365 คน ใน 213 ประเทศ มีผู้เสียชีวิตจากโรคระบาดแล้วมากกว่า 5,049,343 คน ในขณะที่ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อสะสมจำนวน 1,975,591 คน เสียชีวิตรวม 19,703 คน (รายงานสถานการณ์โควิด-19, 8 พฤศจิกายน 2564) วิถีชีวิตใหม่ภายหลังสถานการณ์โควิด-19 คนไทยต้องปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิต คือ ไม่ออกจากบ้าน สั่งอาหารผ่านเดลิเวอรี่ จับจ่ายอย่างระมัดระวัง ทำงานอยู่ที่บ้าน ใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารระหว่างกัน ทำให้การทำงาน การเรียน และธุรกิจ ต้องปรับตัว คนไทยต้องปรับตัวอย่างมากในสถานการณ์โควิด-19 (ทองศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และคณะ, 2563) นอกจากนี้ หากดูพฤติกรรมของคนไทยใน Google Trends ก็พบว่า พฤติกรรมชีวิตแบบปกติใหม่ของสังคมไทยที่ปรากฏอยู่ใน Google Trends มี 4 ด้าน คือ วิถีชีวิต สุขภาพ เศรษฐกิจ และนันทนาการ พฤติกรรมชีวิตแบบปกติใหม่ของสังคมไทยที่มีโดดเด่นมากมี 4 อย่าง ได้แก่ การศึกษาแบบออนไลน์ การดูแลบ้านตามสื่อออนไลน์ การใช้จ่ายผ่านพร้อมเพย์และการซื้อของผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ (พีรพัฒน์ ใจแก้วมา, 2563) นอกจากนี้พฤติกรรมที่เป็นชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ยังพบว่า การป้องกันตนเองในช่วงสถานการณ์โควิด-19 คือ การหลีกเลี่ยงการสัมผัสตา จมูก หรือปาก หากยังไม่ได้ล้างมือให้สะอาด การพยายามอยู่ห่างผู้ที่ไอหรือจามการสวมใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งก่อนออกจากบ้านหรืออยู่ในที่สาธารณะ และการล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ ก่อนหรือหลังสัมผัสสิ่ง ต่าง ๆ เป็นต้น (เพชร สุขวิบูลย์, 2564) สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของจังหวัดภูเก็ตในรอบใหม่ เมษายน 2564 ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน

2564 พบว่า มีผู้ติดเชื้อโควิด-19 ยืนยันสะสมจำนวน 15,907 ราย เสียชีวิต จำนวน 125 ราย ขณะที่ข้อมูลการฉีดวัคซีนในจังหวัดภูเก็ต ณ วันที่ 4 กันยายน 2564 เป้าหมายที่วางไว้ 466,587 คน มีผู้ที่ฉีดเข็มที่ 1 แล้ว 430,505 คน คิดเป็นร้อยละ 92 มีผู้ที่ฉีดวัคซีนเข็มที่ 2 แล้ว 370,042 คน คิดเป็นร้อยละ 79 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต, 2564)

จังหวัดภูเก็ต มีวัดทั้งหมด 31 วัด สำนักสงฆ์ 4 แห่ง ที่พักสงฆ์ 8 แห่ง และมีพระภิกษุ 468 รูป และสามเณร 3 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดภูเก็ต, 2564) ซึ่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังกล่าว ทำให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณรและการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชาวพุทธในจังหวัดภูเก็ตอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย การจัดหาหน้ากากอนามัย การจัดที่นั่งเว้นระยะห่างระหว่างพระภิกษุ สามเณร และพุทธศาสนิกชน และการปฏิบัติศาสนกิจ เป็นต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณรภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต เพื่อให้ทราบถึงการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร ภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และแนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่หรือ New normal ของพระภิกษุ สามเณรในจังหวัดภูเก็ตภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ผลของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันพระพุทธศาสนาที่รองรับความเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมสงฆ์และสังคมโลกต่อไป (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร ภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร ภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีรายละเอียดดังนี้

ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุสามเณร จำนวน 471 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดภูเก็ต, 2564) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 รูป
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 24 รูป/คน ประกอบด้วย
  1. กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 5 รูป
  2. กลุ่มพระภิกษุ สามเณรทั่วไป จำนวน 6 รูป
  3. กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ จำนวน 5 คน
  4. กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 5 คน
  5. กลุ่มเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดภูเก็ต จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในตัวแปรตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบสัมภาษณ์มี 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล (ฉายา) ตำแหน่ง หน่วยงาน ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ และวันเวลาสัมภาษณ์ และการเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณรภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย การปฏิบัติตนด้านกิจวัตรประจำวัน การปฏิบัติตนด้านศาสนกิจ การปฏิบัติตนด้านการศึกษาเรียนรู้ การปฏิบัติตนด้านความสัมพันธ์กับสังคม และการปฏิบัติตนด้านการขึ้นาสังคม

2. แบบสอบถาม

แบบสอบถามแบบ (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่องแนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณรภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ อายุพรรษา ระดับการศึกษาทางโลก ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกบาลี และสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณรภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย การปฏิบัติตนด้านกิจวัตรประจำวัน การปฏิบัติตนด้านศาสนกิจ การปฏิบัติตนด้านการศึกษาเรียนรู้ การปฏิบัติตนด้านความสัมพันธ์กับสังคม และการปฏิบัติตนด้านการขึ้นาสังคม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการ หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try-Out) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbact'Alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.932 และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีระดับ การปฏิบัติมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีระดับ การปฏิบัติมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีระดับ การปฏิบัติปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีระดับ การปฏิบัติน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีระดับ การปฏิบัติที่น้อยที่สุด

การแปลผลระดับ โดยใช้เกณฑ์ค่าสัมบูรณ์เป็นตัวกำหนดค่าเฉลี่ยเป็น 5 ช่วง และแต่ละช่วงมีแปลความหมาย ได้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ช่วงค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 มีระดับ การปฏิบัติมากที่สุด

ช่วงค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 มีระดับ การปฏิบัติมาก

ช่วงค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 มีระดับ การปฏิบัติปานกลาง

ช่วงค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 มีระดับ การปฏิบัติน้อย

ช่วงค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 มีระดับ การปฏิบัติที่น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) ผู้วิจัยรับหนังสือขอความอนุเคราะห์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเข้าพบและสัมภาษณ์เชิงลึก
- 2) ผู้วิจัยผู้ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 3) ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้วไปวิเคราะห์ รวบรวม และเรียบเรียงรายละเอียดต่าง ๆ ให้มีความถูกต้องยิ่งขึ้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

- 1) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อลงพื้นที่ขออนุญาตหมาย สถานที่ วัน เวลา และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างก่อนการดำเนินการสนทนาสร้างความคุ้นเคยแจ้งวัตถุประสงค์ อธิบายเหตุผลกับผู้ให้ข้อมูลแล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการรวบรวมคำตอบและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้เข้าใจง่าย โดยใช้วิธีการ Content Analysis
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการที่ได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำมาจัดระบบตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปซึ่งได้แก่ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และ รายได้ และระดับความคิดเห็นแนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุสามเณรภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต

ผลการวิจัย

การดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร ภายหลังสถานการณ์ การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ตโดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้คือ ด้านการปฏิบัติตนด้านความสัมพันธ์กับสังคม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนด้านกิจวัตรประจำวัน ($\bar{X} = 3.77$) ด้านการปฏิบัติตนด้านการขึ้นาสังคม ($\bar{X} = 3.72$) ด้านการปฏิบัติตนด้านศาสนกิจ ($\bar{X} = 3.63$) และด้านการปฏิบัติตนด้านการศึกษาเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.55$) ตามลำดับ

แนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร ภายหลังสถานการณ์ การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต มีดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติตนด้านกิจวัตรประจำวัน สำหรับการทำกิจกรรมของสงฆ์ในด้านกิจวัตรประจำวันนั้น หากเป็นที่โลกแจ้งก็สามารถทำกิจกรรมได้ตามปกติ แต่หากอยู่ในสถานที่จำกัด ควรจัดสถานที่ให้เหมาะสม โดยยึดหลักการปฏิบัติตนตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศอย่างเคร่งครัด เช่น การเว้นระยะห่าง การสวมหน้ากากอนามัยในที่ที่มีคนจำนวนมาก ชุมนุม เพื่อป้องกันการสะสมและแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในเบื้องต้น การแยกของใช้ส่วนตัว และการรักษาความสะอาดของร่างกายและเสนาสนะต่าง ๆ อยู่เสมอ

2. ด้านการปฏิบัติตนด้านศาสนกิจนั้น หากเป็นการประกอบพิธีกรรมทางศาสนานั้นให้ยึดหลักการปฏิบัติตนตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศอย่างเคร่งครัด (มาตรการ DMHTT) และประชาสัมพันธ์ให้ญาติโยมได้เข้าใจและปฏิบัติตาม เช่น การสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งที่ได้รับกิจนิมนต์และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือคนหมู่มาก การพกเจลล้างมือ เป็นต้น นอกจากนี้การใช้สถานที่ในการประกอบศาสนพิธีต่าง ๆ ก็เช่นกัน หากเป็นห้องใหญ่หรือศาลาก็ยังคงไม่เปิดแอร์ เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก

3. ด้านการปฏิบัติตนด้านการศึกษาเรียนรู้ พระภิกษุสามเณรต้องศึกษาข้อปฏิบัติ มาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัย และรู้จักปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณร โดยใช้วิธีการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น หากมีความจำเป็นต้องเดินทางหรือรวมกลุ่มเพื่อจัดการเรียนรู้ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด หรือมาตรการ DMHTT เช่น การสวมหน้ากากอนามัย การใช้ เจลล้างมือ เป็นต้น

4. ด้านการปฏิบัติตนด้านความสัมพันธ์กับสังคม แม้ว่าในปัจจุบัน โรคโควิด-19 จะเบาบางลงแล้วก็ตาม แต่ก็ควรยังคงปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขคือ มาตรการ DMHTT คือการรักษาระยะห่าง ใช้แอลกอฮอล์ และสวมหน้ากากอนามัย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามควรใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ โอนไลน์ จะช่วยเพิ่มความปลอดภัยในการเข้าสังคมมากยิ่งขึ้น ส่วนการส่งข้อมูลที่จำเป็นต้องมีนั้น ให้ใช้วิธีการส่งข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ เช่น อีเมล เฟสบุ๊ก หรือไลน์ เป็นต้น เพื่อลดการเดินทาง และพบปะประชาชนทั่วไป และไม่ควรไปในที่ที่มีคนจำนวนมาก สถานที่แคบ หรือแออัด

5. ด้านการปฏิบัติตนด้านการขึ้นำสังคม ซึ่งพระภิกษุเวลาที่มีการเทศน์ ก็ได้สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19 ให้ญาติโยมได้ตระหนักถึงข้อดี/ข้อเสียของการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ที่กระทรวงสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ นอกจากนี้การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ก็เป็นการขึ้นำทางสังคมที่ดี เช่น การเว้นระยะห่าง การทำความสะอาดสภาพแวดล้อม เสนาสนะ การสวมหน้ากากอนามัยในกิจกรรมหรือกิจนิมนต์ต่าง ๆ รวมถึงการบิณฑบาต การดูแลสุขภาพของตนเอง เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนภูมิดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุสามเณร ภายหลังจากสถานการณ์ การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ตนั้น ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

การดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร ภายหลังจากสถานการณ์ การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ตโดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้คือ ด้านการปฏิบัติตนด้านความสัมพันธ์กับสังคม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.82) รองลงมา ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนด้านกิจวัตรประจำวัน ($\bar{X}$ = 3.77) ด้านการปฏิบัติตนด้านการขึ้นาสังคม ($\bar{X}$ = 3.72) ด้านการปฏิบัติตนด้านศาสนกิจ ($\bar{X}$ = 3.63) และด้านการปฏิบัติตนด้านการศึกษาเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.55) ตามลำดับ ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นว่าการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของพระภิกษุสามเณรมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษาเรียนรู้ การปฏิบัติศาสนกิจ การขึ้นาสังคม การทำกิจวัตรประจำวัน และ ด้านความสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งการศึกษาเรียนรู้ นั้นได้รับผลกระทบมากที่สุด ในจำนวนทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้เพราะว่าพระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่มีกิจของสงฆ์หลักคือการศึกษาเล่าเรียน เมื่อเกิดสถานการณ์โรคระบาดจึงทำให้ไม่สามารถไปเรียนได้ตามปกติ แม้ว่าจะใช้การเรียนการสอนออนไลน์เพื่อทดแทนแล้วก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทงศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และคณะ, 2563) ได้วิจัยเรื่อง “New Normal วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19 : การงาน การเรียน และธุรกิจ” ผลการวิจัยพบว่า การใช้ชีวิตภายใต้สถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปรับตัวและการป้องกันตนเองไม่ให้แพร่เชื้อให้ผู้อื่น ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ดังนั้น คนไทยต้องปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิต คือ ไม่ออกจากบ้าน ใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารระหว่างกัน ทำให้การเรียนต้องปรับตัว และใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารการเรียนคือผ่าน Zoom Application

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ด้านการปฏิบัติตนด้านกิจวัตรประจำวัน พบว่า พระภิกษุสามเณรต้องยึดหลักการปฏิบัติตนตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศอย่างเคร่งครัด เช่น การเว้นระยะห่าง การสวมหน้ากากอนามัยในที่ที่มีคนจำนวนมาก ชุมชน เพื่อป้องกันการสะสมและแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในเบื้องต้น การแยกของใช้ส่วนตัว และการรักษาความสะอาดของร่างกายและเสนาสนะต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพร สุขวิชุลย์ ได้วิจัยเรื่อง “การสำรวจพฤติกรรมของคนที่ย้ายแปลงไปในช่วง COVID-19” ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่ไม่มีการปรับตัว หรือปรับตัวเล็กน้อยถึงปานกลาง ได้แก่ ซื้อของหรือสินค้าฟุ่มเฟือย ใช้ Social Media ซื้อของผ่านบริการช้อปปิ้งออนไลน์ ใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ ใช้ช้อนกลางในการรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น รับประทานอาหารที่มีประโยชน์หรืออาหารเสริมเพิ่มเติม ทักทาย พูดคุยกับเพื่อนหรือครอบครัวผ่าน Social Media ออกกำลังกายสม่ำเสมอเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง เป็นไข้ ไอ จาม หายใจติดขัด จะรีบไปพบแพทย์ทันที และเมื่อไอหรือจามจะใช้มือหรืออวัยวะส่วนอื่นเพื่อปิดปาก โดยกลุ่มพฤติกรรมนี้มีลักษณะในการปรับตัวเพื่อป้องกันโรคแบบทางอ้อม คือใช้เทคโนโลยีมากขึ้นเพื่อลดการพบปะกับผู้อื่น และพฤติกรรมที่เป็นวิถีชีวิตใหม่(New Normal) ได้แก่ หลีกเลี่ยงการสัมผัสตา จมูกหรือปาก หากยังไม่ได้ล้างมือให้สะอาด พยายามอยู่ห่างผู้ที่ไอหรือจาม สวมใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งก่อนออกจากบ้านหรืออยู่ในที่สาธารณะและล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ ก่อน-หลัง สัมผัสสิ่งต่าง ๆ โดยกลุ่มพฤติกรรมนี้มีลักษณะในการปรับตัวเพื่อป้องกันโรค โดยเป็นพฤติกรรมที่สามารถทำได้ง่าย ๆ และเป็นนโยบายที่ภาครัฐ รวมถึงภาคเอกชนรณรงค์ให้ปฏิบัติตาม

2. ด้านการปฏิบัติตนด้านศาสนกิจ พบว่า การประกอบพิธีกรรมทางศาสนานั้นให้ยึดหลักการปฏิบัติตนตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศอย่างเคร่งครัด (มาตรการ DMHTT) และประชาสัมพันธ์ให้ญาติโยมได้เข้าใจและปฏิบัติตาม เช่น การสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งที่ได้รับกนิมนต์และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือคนหมู่

มาก การพกเจลล้างมือ เป็นต้น ในขณะที่ข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า การจัดงานวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา เป็นต้น หรือ การปฏิบัติศาสนกิจ คือ การลงอุโบสถ การทำวัตรเช้า-เย็น การรับกัจฉินมต์ และการปฏิบัติศาสนกิจในวันสำคัญของชาติ และการอบรมวิปัสสนากรรมฐาน เป็นต้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชร สุขวิบูลย์ ซึ่งได้วิจัยเรื่อง “การสำรวจพฤติกรรมของคนที่ย้ายไปในช่วง COVID-19” ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่เป็นชีวิตวิถีใหม่(New Normal) ได้แก่ หลีกเลี่ยงการสัมผัสตา จมูกหรือปาก หากยังไม่ได้ล้างมือให้สะอาด พยายามอยู่ห่างผู้ที่ไอหรือจาม สวมใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งก่อนออกจากบ้านหรืออยู่ในที่สาธารณะและล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ ก่อน-หลัง สัมผัสสิ่งต่าง ๆ

3. ด้านการปฏิบัติตนด้านการศึกษาเรียนรู้ พบว่า พระภิกษุสามเณรต้องศึกษาข้อปฏิบัติ มาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัย และรู้จักปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณร โดยใช้วิธีการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น ซึ่งพระภิกษุสามเณรยังสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการอบรมให้กับเด็กและเยาวชน การศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณร การจัดการเรียนการสอน และความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนให้กับพระภิกษุสามเณร อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยระบบออนไลน์เข้ามาช่วยและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทงศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “New Normal วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19 : การงาน การเรียน และธุรกิจ” ผลการวิจัยพบว่า คนไทยต้องปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิต คือ ไม่ออกจากบ้าน สั่งอาหารผ่านเดลิเวอรี่ จับจ่ายอย่างระมัดระวัง ทำงานอยู่ที่บ้าน ใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารระหว่างกัน ทำให้การงาน การเรียน และธุรกิจสามารถดำเนินไปได้

4. ด้านการปฏิบัติตนด้านความสัมพันธ์กับสังคม พระภิกษุสามเณรยังคงต้องปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข (มาตรการ DMHTT) คือการรักษาระยะห่าง ใช้แอลกอฮอล์ และสวมหน้ากากอนามัย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ โอนไลน์ จะช่วยเพิ่มความปลอดภัยในการพบปะและเข้าสังคมมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพบปะคณะสงฆ์และญาติโยม การติดต่อเพื่อศาสนกิจของคณะสงฆ์กับสังคมภายนอก การติดต่อสื่อสารระหว่างเพื่อนพระภิกษุสามเณรด้วยกัน และการชวนรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทงศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และคณะ, 2563) ได้วิจัยเรื่อง “New Normal วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19 : การงาน การเรียน และธุรกิจ” ผลการวิจัยพบว่า การใช้ชีวิตภายใต้สถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทยจำเป็นต้องมีปรับตัวและการป้องกันตนเองไม่ให้แพร่เชื้อให้ผู้อื่น ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ดังนั้น คนไทยต้องปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิต คือ ไม่ออกจากบ้าน สั่งอาหารผ่านเดลิเวอรี่ จับจ่ายอย่างระมัดระวัง ทำงานอยู่ที่บ้าน ใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารระหว่างกัน ทำให้การงาน การเรียน และธุรกิจ ต้องปรับตัว จะเห็นได้ว่าในด้านการทำงานพนักงานต้องปรับเปลี่ยนการทำงานโดยทำที่บ้าน และใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารการทำงานไม่จะเป็นการประชุมผ่าน Zoom Application และการทำงานร่วมกันกับทุกคนในองค์กรผ่าน Google Doc เป็นต้น (Kris Piroj, 2017)

5. ด้านการปฏิบัติตนด้านการศึกษาสังคม เป็นศาสนกิจอันสำคัญอีกด้านหนึ่งของพระภิกษุในระดับผู้นำหรือเจ้าอาวาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งการปฏิบัติตนของพระสงฆ์เป็นการชี้ทางสังคมที่ดี เช่น การเว้นระยะห่าง การทำความสะอาดสภาพแวดล้อม เสนาสนะ การสวมหน้ากากอนามัยในกิจกรรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการบิณฑบาต การดูแลสุขภาพของตนเอง และการให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพลักษณะส่วนบุคคล เป็นต้น เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาจรรย์ สิริวัฒน์, 2564) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการบิณฑบาตพระสงฆ์ในการปรับตัวกับสถานการณ์โควิด-19 ที่พบว่า ในสภาวะปัจจุบันการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมากเนื่องจากเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 พระสงฆ์ต้องป้องกันตัวเองพยายามที่จะดูแลสุขภาพอนามัย

เว้นระยะห่างให้มากขึ้นกับญาติโยม ต้องระมัดระวังมากขึ้น กลับจากบิณฑบาต ก็ต้องดูแลความสะอาด ก่อนเข้าวัด อีกวิธีหนึ่งคือ ให้ญาติโยมเข้ามาที่วัด ใช้การคัดกรองเพื่อความปลอดภัยและป้องกันให้พระไม่เป็นกลุ่มเสี่ยงด้วย และในเวลานี้พระบางรูปยังใช้การกักตัวเองเป็นการฝึกกรรมะไปในตัว ญาติโยมสามารถไปทำบุญได้แต่อาจจะต้องเปลี่ยนวิธีใหม่มีเจ้าหน้าที่ อสม. รพสต. หรือเจ้าหน้าที่ของวัดต่าง ๆ ในการตรวจคัดกรองก่อนเข้ามาทำบุญ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร ภายหลังจากสถานการณ์ การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต มีดังนี้ **1. การปฏิบัติตนด้านกิจวัตรประจำวัน** การทำกิจกรรมของสงฆ์ในด้านกิจวัตรประจำวัน หากเป็นที่โล่งแจ้งก็สามารถทำกิจกรรมได้ตามปกติ แต่หากอยู่ในสถานที่จำกัด ควรจัดสถานที่ให้เหมาะสม โดยยึดหลักการปฏิบัติตนตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศอย่างเคร่งครัด **2. การปฏิบัติตนด้านศาสนกิจ** การประกอบพิธีกรรมทางศาสนานั้นให้ยึดหลักการปฏิบัติตนตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศอย่างเคร่งครัด และประชาสัมพันธ์ให้ญาติโยมได้เข้าใจและปฏิบัติตาม **3. การปฏิบัติตนด้านการศึกษาเรียนรู้** พระภิกษุสามเณรควรเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัย และปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น **4. การปฏิบัติตนด้านความสัมพันธ์กับสังคม** ควรปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข คือ การรักษาระยะห่าง ใช้แอลกอฮอล์ และสวมหน้ากากอนามัย เป็นต้น **5. การปฏิบัติตนด้านการขึ้นาสังคม** พระภิกษุเทศน์สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19 ให้ญาติโยมได้ตระหนักถึงข้อดี/ข้อเสียของการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ที่กระทรวงสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ **ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย** **1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** โดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือมหาเถรสมาคมต้องกำหนดระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติในเวลาที่เราโรคระบาดสำหรับพระภิกษุสามเณรทั้งในด้านการปฏิบัติตนด้านกิจวัตรประจำวัน ด้านการปฏิบัติตนด้านศาสนกิจ ด้านการปฏิบัติตนด้านการศึกษาเรียนรู้ ด้านการปฏิบัติตนด้านความสัมพันธ์กับสังคม และด้านการปฏิบัติตนด้านการขึ้นาสังคม **2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ** ควรมีนโยบายในการสนับสนุนอุปกรณ์หรือเครื่องมือเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนออนไลน์แก่พระภิกษุสามเณร เพื่อส่งเสริมด้านการศึกษาเรียนรู้ให้กับพระภิกษุสามเณรในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 **3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ** ควรมีนโยบายในการสนับสนุนอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการคัดกรองบุคคลที่เข้ามาติดต่อวัดหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่วัดจัดขึ้นเพื่อป้องกันโรคโควิด 19 และสนับสนุนนโยบายกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการปฏิบัติตนในสถานการณ์โควิด 19 หรือ DMHTT **ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้** **1. เจ้าคณะปกครองระดับต่าง ๆ** จนถึงเจ้าอาวาสควรกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนแก่พระภิกษุสามเณร ทั้งในด้านการปฏิบัติตนด้านกิจวัตรประจำวัน ด้านการปฏิบัติตนด้านศาสนกิจ ด้านการปฏิบัติตนด้านการศึกษาเรียนรู้ ด้านการปฏิบัติตนด้านความสัมพันธ์กับสังคม และด้านการปฏิบัติตนด้านการขึ้นาสังคม และควรมีอุปกรณ์ในการคัดกรองบุคคลที่เข้ามาร่วมกิจกรรมในวัดเพื่อป้องกันโรคโควิด 19 ให้เพียงพอต่อการใช้สอยในวัดตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข หรือตามมาตรการ DMHTT **2. ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกสามัญศึกษา แผนกธรรมและแผนกบาลี** ควรจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนออนไลน์ให้กับบุคลากรทางการศึกษาและพระภิกษุสามเณรที่เป็นนักศึกษา **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** ควรศึกษาความสามารถในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ของพระภิกษุสามเณรในสถานการณ์โรคระบาดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). แนวปฏิบัติในการป้องกันควบคุมโรคไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (วัด โบสถ์ มัสยิด ศาลเจ้า). เรียกใช้เมื่อ 8 พฤศจิกายน 2564 จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/measure/mea_religious_040363pdf
- ทองศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และคณะ. (2563). New Normal วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19: การเรียน การเรียน และธุรกิจ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 4(3), 371-386.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). รายงานสถานการณ์โควิด-19. เรียกใช้เมื่อ 8 พฤศจิกายน 2564 จาก https://www.thairath.co.th/event_corona
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- เพชร สุขวิบูลย์. (2564). การสำรวจพฤติกรรมของคนที่ย้ายไปในช่วง COVID-19. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ . บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาจันทน์ สิริวิมล. (2564). แนวทางการจัดการบทบาทพระสงฆ์ในการปรับตัวกับสถานการณ์โควิด-19. *Journal of Modern Learning Development*, 6(1), 395-405.
- พีรพัฒน์ ใจแก้วมา. (2563). การศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปรกติใหม่ของประชาชนชาวไทยระหว่างวิกฤตโควิด-19 ที่ปรากฏในสื่อออนไลน์. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดภูเก็ต. (2564). สถิติพระภิกษุ สามเณรจังหวัดภูเก็ต ปี 2564. เรียกใช้เมื่อ 9 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://pkt.onab.go.th/th/page/item/index/id/18>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต. (2564). รายงานสถานการณ์โควิด-19. เรียกใช้เมื่อ 8 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://pkto.moph.go.th/home.html>
- Kris Piroj. (2017). Table Taro Yamane. Retrieved November 8, 2021, from <https://greedisgoods.com/taro-yamane/>